

Landelijke registratie beschermd en begeleid wonen moet beter

Meer budget voor registratie en onderzoek. Een uniforme manier van data verzamelen. En actiever informeren naar de behoeften en wensen van cliënten in de sector Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (BW/MO). Hiervoor pleiten Diana Roeg, programmaleider onderzoek bij Kwintes en Tranzo (Tilburg University) en haar collega, onderzoeker en adviseur Myrthe Bredenoort. Want alleen zo kan deze sector op een juiste manier in kaart gebracht worden, kan er passend beleid gemaakt worden en dus de beste zorg geboden worden.

Om de emancipatie en kwaliteit van leven voor mensen met ernstige psychische aandoeningen te verbeteren, wordt er nationaal en internationaal al tientallen jaren meer ambulante ggz geboden. Ggz- en andere instellingen voor beschermd, begeleid wonen en maatschappelijke opvang zijn de belangrijkste aanbieders in de langdurige ggz. Zij bieden zowel beschermd & begeleid wonen (BW&B) als bemoeizorg en daklozen- en vrouwenopvang.

Onvoldoende zicht op aantal cliënten

De meeste centrumgemeenten in Nederland hebben onvoldoende zicht op hoeveel cliënten in hun werkgebied ambulante woonbegeleiding krijgen. Dat blijkt uit een nadere verkenning van Roeg en Bredenoort van de meest recente cijfers van het CBS. Er zijn in totaal drie landelijke monitors die gegevens verzamelen over cliëntenaantallen in de BW/MO: de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD) van het CBS, de Landelijke Monitor Ambulantisering (LMA) ggz uitgevoerd door het Trimbos-instituut en de Basisset van branchevereniging Valente.

Vergelijking verschillende monitors

De twee onderzoekers vergeleken de gegevens uit deze monitors met elkaar met als doel: het beoordelen van de kwaliteit van de lijsten. Daarna organiseerden ze een Kennistafel; een bijeenkomst met andere wetenschappers en experts uit de branche. Doel hiervan was: het verklaren van de gevonden verschillen en om samen te komen tot een zo accuraat mogelijke, onderbouwde schatting van het werkelijke, totale aantal BW&B-cliënten in Nederland.

Beperkte betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van de drie monitors bleek beperkt en een totaaloverzicht ontbreekt. Elke organisatie registreert nu op zijn eigen manier. Het aanleveren van gegevens voor de landelijke monitors gebeurt daarom nu grotendeels met de hand, waardoor een deel van de zorgorganisaties bovendien niets aanlevert én de aangeleverde gegevens veel fouten bevatten.

LMA - lage respons

De LMA van het Trimbos-instituut was tot voor kort de belangrijkste landelijke monitor voor de ggz. Het Trimbos-instituut combineert hierin de volgende cijfers:

- Jaarlijkse uitvraag onder leden Valente en de Nederlandse ggz
- Cijfers van business intelligence centrum voor de zorg, Vektis
- Openbare bronnen zoals het CBS

De LMA levert de beste kwaliteit, maar vertoont ook gebreken, zoals:

- Vijf van de negentien RIBW's levert geen data aan
- Van de geïntegreerde ggz-instellingen neemt slechts 71 procent deel

Hierdoor zijn de cijfers per definitie incompleet. De onderzoekers hebben de gegevens uit de LMA-rapportage een-op-een overgenomen. Een betrouwbare uitspraak over het totaal aantal BW&B-cliënten kunnen Roeg en Bredenoort op basis van de LMA niet doen. Eind 2023 is de Monitor Psychische Problematiek (MPP) van KPMG en Phrenos in gebruik genomen. Deze vervangt de LMA, wordt tweemaal per jaar gepubliceerd en gebruikt enkel geautomatiseerde data, en daarmee neemt ze van alle drie de monitors uitsluitend de GMSD-data mee. Dus ook deze nieuwe monitor is gebrekkig.

GMSD – geeft een forse onderschatting

Tweemaal per jaar voert het CBS de GMSD uit. Centrumgemeenten leveren hiervoor data aan over de achttien uitgevoerde maatwerkarrangementen* uit de WMO. Beschermd wonen is wel een apart maatwerkarrangement, begeleid wonen is dat niet. De GMSD geeft hierdoor uitsluitend inzicht in het aantal intramurale cliënten uit de BW&B. De gegevens van cliënten die hun BW&B op een andere manier gefinancierd krijgen dan vanuit de WMO-gelden, ontbreken bovendien volledig.

*<https://www.regelhulp.nl/onderwerpen/wmo/vrij-toegankelijk>

Basisset – meest volledige monitor

Valente neemt in haar telling (Basisset) wel alle cliënten mee die hun zorg ontvangen vanuit alle acht financieringsvormen: WMO, ZvW, Wfz, Jeugdwet, gemeentelijk budget anders dan WMO/Jeugdwet, Pgb, Wlz en overige. Leden van Valente zijn voornamelijk BW/MO-instellingen en voor een deel geïntegreerde ggz-aanbieders. Beide bieden BW&B.

Er zijn twee zaken die de cijfers beïnvloeden:

- Niet alle BW/MO-aanbieders zijn lid van Valente. De cliënten van die instellingen ontbreken dan ook in deze monitor
- 73 procent van de leden van Valente leverde cijfers aan. Dat maakt deze monitor de meest complete in de geschiedenis van het beschermd/begeleid wonen. Toch mist er dus nog 27%

27%
ontbreekt

Wat vinden andere experts?

De experts die deelnamen aan de Kennistafel concluderen hetzelfde als de onderzoekers:

- Geen van de drie monitors biedt een compleet overzicht van BW&W-cliënten
- De Basisset van Valente is het meest compleet en geeft bovendien goede eerste indicaties voor de aard van de BW&B-doelgroep op basis van financieringsvormen

De onderzoekers en de kennistafeldeelnemers maakten samen schattingen van de volgende aantallen:

- Het aantal organisaties en financiers dat buiten beeld blijft in de huidige monitors
- De omvang van wachtlijsten

Hiermee konden ze bepalen hoeveel cliënten nu niet worden meegeteld. Op basis hiervan rekenden Roeg en Bredenoort verder. Ze doken in jaarverslagen en pluisten websites uit en gebruikten gewogen gemiddelden op basis van andere monitors, zoals die van het RIVM.

Ze becijferden vervolgens dat het totaal aantal cliënten in de BW&W in Nederland minimaal tussen de 141.299 en de 166.233 moet liggen.

Investeer in gemeenschappelijke registratie

De onderzoekers en experts concluderen dat de landelijke overheid betere sturingsinformatie zou krijgen als er geïnvesteerd zou worden in een gemeenschappelijke registratie. De branche heeft hier zelf niet de middelen en de taakstelling toe. Bovendien belemmert de decentrale financiering een dergelijke registratie.

Kwetsbaarheden Valente Basisset

Hoewel de Valente Basisset op dit moment de meest complete monitor is, heeft ook dit overzicht kwetsbaarheden:

- het aanleveren en analyseren van de cijfers is handwerk, omdat er geen generiek registratiesysteem bestaat en mogelijk is
- de set is bovendien basaal; een bewuste keuze vanwege haalbaarheidsoverwegingen en respons. Het geeft alleen inzicht in aantallen, geslacht en financieringsvorm per type zorgaanbod

Valente ontwikkelt gezamenlijke visie op dataverzameling

Valente werkt momenteel aan een gezamenlijke visie op verrijking van de dataverzameling in het project Doelgroep in Beeld. Valente wil meer informatie verkrijgen over ontwikkeltrajecten van cliënten op de gebieden: herstel, kwaliteit van leven en veiligheid.

Volgens onderzoekers Roeg en Bredenoort is deze sturingsinformatie heel hard nodig. Ook vinden zij het van groot belang dat er meer zicht komt op de herkomst van de doelgroep van BW&B. Woonbegeleiders signaleren verzwaring en verbreding van de problematiek. Met welke (psychische) problematiek kampen cliënten die worden aangemeld? En welk deel komt uit de jeugdzorg, verslavingszorg, daklozenopvang en forensische keten? Roeg en Bredenoort benadrukken dat er bovendien veel onduidelijk is over welke verschillende begeleidingsvarianten er zijn. Er is behoorlijk geïnnoveerd en vernieuwd in de sector. Hierdoor is BW&B geen correcte tweedeling meer. Er valt nu bijvoorbeeld geen onderscheid te maken tussen vormen van begeleid wonen waarbij cliënten een eigen voordeursleutel hebben en besloten woonvormen.

Ontdek welke gegevens ertoe doen

Tenslotte pleiten de onderzoekers ervoor om beter te luisteren naar de hulpvraag en behoeften van cliënten. Want alleen als die zaken helder zijn, weten organisaties wat ze moeten registreren. Alleen dan weten ze wat er echt toe doet**.

Voor meer informatie over Kwintes, het volledige wetenschappelijke artikel van Roeg en Bredenoort en voor ander onderzoek, kijk hier: <https://www.kwintes.nl/onderzoek-innovatie/>

**Benieuwd wat Inzicht in de hulpvraag en behoeften cliënten kan opleveren?

Diana Roeg heeft met Caroline van Genk en andere collega's een grootschalig onderzoek gedaan naar de werkelijke hulpvraag en naar andere nuttige gegevens rond intensief ambulant wonen, het zogenaamde Beschermd Thuis naar het Dannenberg advies. Nieuwsgierig? Kijk dan op:

[Promotieonderzoek: de waarde van wijkgerichte ondersteuning in de GGZ | Tilburg University](#)

en

[Promotieonderzoek: 'Beschermd Thuis' - Succesvol zelfstandig wonen in de wijk met intensieve begeleiding | Caroline van Genk, MSc](#)